

KILDENE

Ole Aamodts notebok

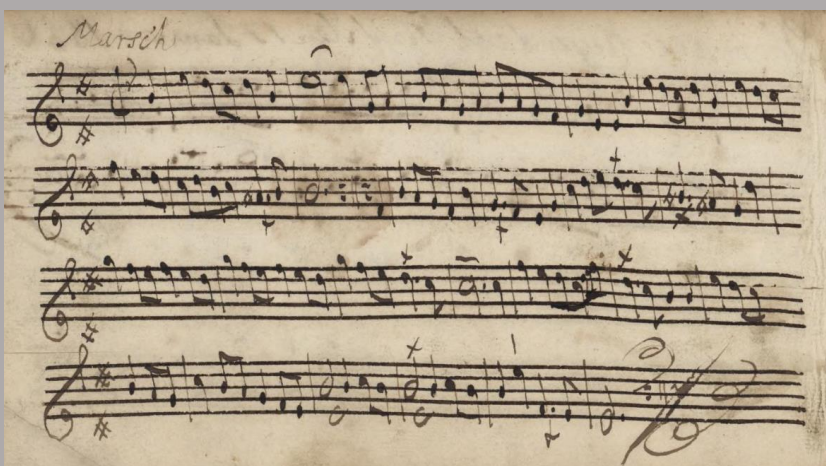
Over 90 melodier fra 1700-tallet. Noen er i tillegg tilført i 1826. Kalles også Thorvald Heyerdahls notebok (1801 – 1881). Han var far til Anders Heyerdahl (1832 – 1918), komponist og lokalhistoriker, som skrev flere av melodiene fra denne noteboka ut for piano. Ole Aamodt (1777 – 1838) var fra Aurskog i Akershus. Anders Heyerdahl mente at boka stammer fra ca 1750. Dette støttes av nøkkelen som brukes, av navn (Madam Schel) og av repertoaret i boka.

En innfallsvinkel er at boka har tilhørt Amund Hansen Gunhildrud (Kvaksrud) (1703 – 1793) og hans sønn Hans Amundsen Ullerud (1734 – 1814). De var spillemenn og fra samme område. Når Balterud fikk musikkforpakterkontrakt med Høeg i 1770, klaget de på dette med begrunnelse i at de selv hadde en kontrakt med Henrich Meyer fra 1736 som de mente ikke var gått ut. Hvis det stemmer at boka har tilhørt Hans Amundsen, så er det nærliggende å tenke at repertoaret i boka er det samme som Henrich Meyer brukte. Som musikkforpakter har Hans trolig hatt full tilgang til Meyers repertoar. Det kan bety at boka inneholder mye av det repertoaret som ble brukt i Christiania (og store deler av Østlandet) i første halvdel av 1700-tallet. Henrich Meyer var læregutt hos stadsmusikant Paul Kröplin i Bergen (trolig fra 1695) og var den som fortalte historien om «underjordisk musikk» (formidlet av Georg von Bertuch). Han ble hentet fra Bergen i 1710 sammen med to andre musikervennner for å få orden på musikken i Christiania. Den forrige stadsmusikanten, Charles Barroyer, døde i 1701 og embetet ble tatt over av hans enke og sønn. Dette var ikke godt nok og Meyer ble hentet og fungerte i praksis som stadsmusikant fra 1715. Han giftet seg med Barroyers datter i 1721 og tok formelt over embetet fra 1732 og hadde det til sin død i 1758.

En annen innfallsvinkel er å se boka i sammenheng med militærmusikken, instrumentene de brukte og utenlandske musikere. Litt slektshistorie fra bygdebøkene i Ullensaker kan gi oss noen blikk inn i 1700-tallet: I 1673 ble Berte Klemmetsdatter Holter født på Søgarn Holter i Nannestad. Hun skulle bli hele 83 år og overleve tre ektemenn. Først gifter hun seg med Truls Gundersen fra Gjerdrum og får tre barn. Han dør i 1709. Hun gifter seg så med Semming Hansen Løken som hun får to barn med. Semming er en av soldatene som faller i trefningen i Høland i 1716 når svenskene kommer for å forsøke å bryte alliansen mellom Danmark og Norge. I 1721 er Berte 48 år og gifter seg med

Zacharias Achte. Han er 25 år gammel og trommeslager i oberst Sehesteds regiment. En av mange innleide eller innkalte utenlandske soldater. I 1730 er han musikkforpakter i Skedsmo sammen med Jørgen Samuelson og 14.08.1731 forpakter han bort spillingen i Nittedal og Hakadal til dragon Niels Holter. Zacharias dør i 1742. Berte lever i enda 14 år. I sitt andre ekteskap får Berte datteren Dorte, født i 1711. Hun får et lignende livsløp. I 1734 gifter Dorte seg med Mikkel Mikkelsen Lystad. De får barn sammen, men Mikkel dør allerede etter fire år. Hun får også barn med den neste ektemannen som er Hans Olsen Hilleren. Ekteskapet varer i 16 år før Hans dør. Når Dorte er 44 år, i 1755, gifter hun seg med den 15 år yngre Kristian Hansen. Han er oboist ved generalmajor Sehesteds regiment og samtidig musikkforpakter. – Denne historien forteller noe om militærets betydning for musikklivet, utenlandske musikere som trolig har med musikk og noter i bagasjen, deres involvering i det sivile liv og mulige samarbeid med og påvirkning på lokale musikere.

Ved midten av 1700-tallet var det trommeslagere og instrumentalister (fløytister, oboister, trompetere) ved alle regimentene. Pipere hadde tre måneders musikktraining i året og tamburer hadde minst 16 dager. Ellers i året bodde de i sine lokalmiljøer. Dette var trolig lokale musikere som ønsket å utvikle sine musikkferdigheter. De spilte trolig flere instrumenter og mange av dem var eller ble senere musikkforpaktere i sine hjemkommuner. Det er her man gjerne skulle ha skrudd tiden tilbake og vært tilstede: når disse musikerne møttes til sine årlige øvelser og spill på fritiden... Kanskje repertoaret de hadde er nedskrevet i Aamodts notebok...

(Fra Nasjonalbiblioteket)

Hans Nielsen Balteruds notebok

390 melodier. Datert 1758. Bonde og spillemann i Aurskog. Fikk kontrakt med stadsmusikant Peter Høeg i 1770 som musikkforpakter. Mye tyder på at repertoaret har en tilknytning til musikkmiljøet i Christiania. Det er også sannsynlig av Balterud som forpakter har fått repertoar av Høeg. Kan det være slik at Aamodts notebok og Balteruds notebok til sammen gir et godt overblikk over musikkrepertoaret ved selskapeligheter i Christiania og omegn gjennom hele 1700-tallet?

(Fra Nasjonalbiblioteket)

Peter Bangs notebok

Navnet Peter Bang og 1679 står preget inn på denne noteboka. Boka har flere deler, men inneholder ca 100 melodier som kan defineres som musikk fra 1700-tallet. Bokas eier og opprinnelse har man lite sikker informasjon om.

Jacob Mestmachers notebok

263 melodier. Stammer fra en kjøpmannsfamilie i Bergen på 1700-tallet.

(Vestlandske Kunstindustrimuseum)

Notebok etter Sven Walcke

Sven Walcke var danselærer i Christiania tidlig på 1800-tallet.

Den Hertzbergske notebok / Hertzbergmanuskriptet

Boka har tilhørt Johanne Christine Sims (1708 – 1801) som var datter av en kongelig murmester i København. Onkelen skal ha vært byggmester ved hoffet. Det kan tenkes at hun fikk undervisning på barokkgitar av Johan Friederich Fibiger (1680 – 1738) som ble ansatt ved hoffet som gitarmester i 1698. Noteskriften og innholdet tyder på en sammenheng mellom denne noteboken og notebøker i prinsesse Charlotte Amalies notesamling. Fibiger ble gitarlærer for Charlotte Amalie i 1724 og vi kan leke med tanken om at Johanne Christine på denne tiden hadde en forbindelse til den to år eldre prinsessen gjennom felles interesse for gitar og gjennom familiens arbeid ved hoffet. Hun er også like gammel som Fibigers tvillinger Christian Ulderich og Dorothea Sophia. Trolig står Fibiger bak en stor del av arrangementene i Charlotte Amalies notesamling – og også arrangementene i Den Hertzbergske notebok. Han hadde tilgang til hoffets notesamling og brukte den som utgangspunkt for arrangementene. Siden store deler av hoffets notesamling har gått tapt i branner, er Fibigers arrangementer for barokkgitar sentrale for å gjenskape musikken ved det dansk-norske hoff under Frederik IV (regjeringsperiode: 1699 - 1730). Trolig også for Christian V's periode 1670 - 1699.

I 1729 gifter Johanne seg med Nils Jensen Winding som siden 1726 hadde vært prest på Finnøy. Hans økonomi skal ha bedret seg betraktelig etter giftermålet med Johanne. I 1732 blir han prest i Kinsarvik. Johanne Christine Winding rakk å bli tippoldemor og å få 99 etterkommere. Hun er bl.a. mormor til Nils Hertzberg som har skrevet i boken.

Mye av repertoaret i boka kan spores tilbake til 1600-tallet. Lully er en av komponistene vi finner (bilde nedenfor) og trolig er repertoaret hentet fra musikken ved det dansk-norske hoff som igjen var inspirert av musikken fra det franske hoff. Charles Barroyer var fiolinist ved hoffet i København i perioden 1684 – 1699. Det er derfor sannsynlig at dette eller et lignende repertoar var med i bagasjen når familien Barroyer flytter til Christiania i 1700 for å ta over embetet som stadsmusikant.

En alternativ versjon er at Johanne ikke hadde boka med seg når hun kom til Norge, men har fått den på et senere tidspunkt. Hoffet i København skal ha kjøpt inn en del noter i 1728. Det skal bl.a. ha vært noter av Lully og musikk

tilegnet de ulike jaktlottene rundt i Danmark. Fibiger kan ha brukt disse notene som utgangspunkt for sine arrangementer.

3. *Pistruille*
Perse:

The image shows a page of handwritten musical notation on aged, yellowed paper. At the top left, there is a number '3' followed by the title 'Pistruille' and the name 'Perse:'. The music is written on five staves. The notation is dense and rhythmic, featuring many accidentals (sharps, flats, naturals) and slurs. The notes are often beamed together in groups, suggesting a fast, repetitive melody. The paper shows signs of age, including yellowing and some staining.